

Luận Văn Group hỗ trợ viết luận văn thạc sĩ, chuyên đề, khóa luận tốt nghiệp, báo cáo thực tập, Assignment, Essay

Zalo/Sdt 0967 538 624/ 0886 091 915 Website: lamluanvan.net

TIỂU LUẬN VĂN HÓA TÌM HIỂU TÍN NGƯỠNG THỜ MẪU TỨ PHỦ

MỤC LỤC

PHẦN I: MỞ ĐẦU	2
Lý do chọn đề tài.....	2
Mục đích.....	2
PHẦN II: NỘI DUNG	2
Nguồn gốc & Quá trình phát triển.....	2
So sánh.....	11
Nét đẹp thể hiện trong văn hóa.....	14
Bảo tồn.....	14
PHẦN III: KẾT LUẬN	15
TÀI LIỆU THAM KHẢO	17

PHẦN I: MỞ ĐẦU

Lý do chọn đề tài

Việt Nam là một đất nước mang trong mình những giá trị văn hóa truyền thống sâu sắc, trong đó, tín ngưỡng dân gian luôn chiếm vị trí quan trọng. Trong số các nền văn hóa dân gian, Tín ngưỡng thờ Mẫu Tứ Phủ là một trong những nét đặc trưng của văn hóa tâm linh Việt Nam. Tác giả chọn đề tài này nhằm hiểu rõ hơn về sức hút, ý nghĩa và vai trò của Tứ Phủ trong đời sống tâm linh của người Việt. Từ việc khám phá các tín ngưỡng, truyền thống đa dạng đến cách thức thực hành và tác động của chúng đối với cộng đồng, nghiên cứu này sẽ đem lại cái nhìn toàn diện về văn hóa tín ngưỡng trong xã hội Việt Nam hiện đại. Đồng thời, việc tìm hiểu về Tín ngưỡng thờ Mẫu Tứ Phủ cũng là một cơ hội để khám phá sâu hơn về bản sắc văn hóa dân gian Việt Nam và giúp tôn vinh và bảo tồn những giá trị văn hóa truyền thống đặc biệt này.

Mục đích

Mục đích của tiểu luận là khám phá nguồn gốc, quá trình phát triển, và tìm hiểu về ý nghĩa văn hóa của tín ngưỡng Thờ Mẫu. Bằng cách nghiên cứu sâu vào các khía cạnh lịch sử, tâm linh và xã hội liên quan, chúng ta sẽ hiểu rõ hơn về vai trò và tầm quan trọng của Tứ Phủ trong đời sống tinh thần của người Việt. Đồng thời, tiểu luận cũng nhằm đề xuất các giải pháp bảo tồn và phát triển cho tín ngưỡng này, nhằm giữ gìn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống, đồng thời thích ứng với các thách thức và biến đổi của xã hội hiện đại. Việc tìm hiểu và bảo tồn Tứ Phủ không chỉ là việc gìn giữ di sản văn hóa mà còn là cách để thúc đẩy sự hiểu biết và tôn trọng đa dạng văn hóa trong cộng đồng.

PHẦN II: NỘI DUNG

Nguồn gốc & Quá trình phát triển

Tín ngưỡng thờ Mẫu - Tứ phủ là một phần không thể thiếu trong văn hóa dân gian của người Việt Nam, với nguồn gốc và quá trình phát triển đặc sắc.

Hình 1: Tứ phủ Thánh Mẫu (Mẫu Đức Nhất Thiên Tiên: Cửu Trùng Thanh Vân Công Chúa (màu đỏ), Mẫu Đức Nhị Địa Tiên: Quỳnh Hoa Liễu Hạnh Công Chúa (màu vàng), Mẫu Đức Tam Thủy Tiên: Bạch Ngọc Xích Lân Công Chúa (màu trắng), Mẫu Đức Tứ Nhạc Tiên: Lê Mại Bạch Anh Công Chúa)

Tín ngưỡng thờ Mẫu xuất phát từ thời kỳ nguyên thủy của dân tộc Việt Nam, nơi mà con người luôn phụ thuộc và tôn trọng thiên nhiên. Người Việt đã tôn thờ các vị nữ thần đại diện cho các hiện tượng tự nhiên như mẹ Đất, mẹ Nước, mẹ Lúa... với hy vọng được bảo trợ và che chở. Tín ngưỡng này đánh dấu vai trò quan trọng của người phụ nữ trong gia đình và xã hội.

Luận Văn Group hỗ trợ viết luận văn thạc sĩ, chuyên đề, khóa luận tốt nghiệp, báo cáo thực tập, Assignment, Essay

Zalo/Sdt 0967 538 624/ 0886 091 915 Website: lamluanvan.net

Hình 2: Ban Công đồng trong Đạo Mẫu

Trải qua thời gian, tín ngưỡng thờ Mẫu đã phát triển và mở rộng, bao gồm cả các nhân vật lịch sử và dân gian có công đóng góp cho cộng đồng. Những nhân vật này được coi là hiện thân của các thánh Mẫu, được tôn vinh và thờ phụng như các vị thần.

Luận Văn Group hỗ trợ viết luận văn thạc sĩ, chuyên đề, khóa luận tốt nghiệp, báo cáo thực tập, Assignment, Essay

Zalo/Sdt 0967 538 624/ 0886 091 915 Website: lamluanvan.net

Hình 3: Nghi lễ diễn ra tại Đền Đông Sơn, tỉnh Hòa Bình.

Tín ngưỡng thờ Mẫu Tam phủ và Tứ phủ là bước phát triển tiếp theo của tín ngưỡng thờ Mẫu, tương ứng với các miền khác nhau trong vũ trụ. Ba phủ gồm Thiên phủ, Địa phủ và Thoải phủ, được cai quản bởi ba vị thánh Mẫu độc lập.

Hình 3: Đền Bằng Sở ở huyện Thường Tín (Hà Nội) là ngôi đền thờ Mẫu Cửu Trùng Thiên (tức Mẫu Đệ Nhất Thiên Tiên trong Đạo Mẫu Tứ Phủ)

Trong khi đó, Tứ phủ bổ sung thêm phủ Nhạc phủ, cai quản bởi Mẫu Thượng Ngàn, đồng thời thể hiện tính hệ thống và toàn diện hơn của tín ngưỡng này.

Luận Văn Group hỗ trợ viết luận văn thạc sĩ, chuyên đề, khóa luận tốt nghiệp, báo cáo thực tập, Assignment, Essay

Zalo/Sdt 0967 538 624/ 0886 091 915 Website: lamluanvan.net

Hình 4: Tác Phẩm Mẫu Thượng Ngàn (tức Mẫu Đệ Tứ Nhạc Tiên) của Nghệ Nhân Tranh Dân Gian Lê Đình Liệu

Sự xuất hiện của Thánh Mẫu Liễu Hạnh vào thế kỷ 16 đã đánh dấu một bước phát triển quan trọng của tín ngưỡng thờ Mẫu, khiến cho nó trở thành một phần không thể thiếu của văn hóa dân gian Việt Nam. Việc này cũng thể hiện sự phổ biến và sâu sắc của tôn giáo dân gian trong đời sống của người Việt.

Hình 5: Đền thờ Miếu Mẫu Đệ Nhất Thượng Thiên Liễu Hạnh ở huyện Quảng Trạch, tỉnh Quảng Bình

Tín ngưỡng thờ Mẫu Tứ phủ đã bám rễ sâu trong đất Việt từ hàng trăm năm trước. Hệ thống thần linh đã được định hình qua các đền miếu, việc thờ cúng và các quy tắc lễ nghi. Đạo Mẫu và lên đồng cũng đã trải qua quá trình cung đình hóa và quy chế hóa, thể hiện qua việc tổ chức các cuộc thi hát cung văn và viết văn bằng chữ Hán hay chữ Nôm. Tín ngưỡng Tứ phủ trở thành "phòng tuyến văn hóa", chặn đứng sự lan tỏa của các tôn giáo và tín ngưỡng ngoại lai vào Đại Việt. Tuy nhiên, sinh hoạt tín ngưỡng thờ Mẫu đã phải đối mặt với sự va đập từ các tôn giáo truyền thống và thể chế triều chính Nho giáo.

Hình 6: Tranh lụa mô tả nghi thức Hầu đồng năm 1931 của Nguyễn Phan Chánh (1892-1984)

Trong quá trình tồn tại, tín ngưỡng thờ Mẫu đã tích hợp các tín ngưỡng địa phương và văn hóa của các dân tộc khác nhau để hình thành một bản sắc văn hóa bản địa đủ mạnh mẽ để tồn tại trước áp lực từ tư tưởng Nho giáo, Phật giáo và Đạo giáo. Trận chiến Sông Sơn giữa Thánh Mẫu Liễu Hạnh và Nội Đạo tràng là một ví dụ điển hình cho sự "vùng vẫy" thoát khỏi sự thống trị để duy trì bản sắc văn hóa.

Hình 7: Lễ hội Cung nghênh Công đồng Bắc Lệ

Từ nửa cuối thế kỷ XV trở đi, sinh hoạt tín ngưỡng thờ Mẫu đã hình thành một không gian điện thần Mẫu Tam/Tứ phủ với hệ thống thần điện đa dạng, xuất phát từ các dân tộc khác nhau như Mường, Tày, Nùng, Dao, H'Mông, Chăm

Hình 8: Một thanh đồng đang thực hiện điệu múa theo nghi thức của Cô Đôi Thượng Ngàn

Như vậy, tín ngưỡng thờ Mẫu - Tứ phủ không chỉ là một phần quan trọng của văn hóa dân gian Việt Nam mà còn là biểu tượng của sự kết hợp giữa tín ngưỡng bản địa và tôn giáo, giữa tâm linh và thể tục. Quá trình phát triển của nó là minh chứng cho sự đa dạng và sâu sắc của nền văn hóa Việt Nam.

So sánh

Trong suốt lịch sử phát triển của tín ngưỡng thờ Mẫu Tứ phủ ở Việt Nam, chúng đã trải qua nhiều giai đoạn biến đổi đáng chú ý, phản ánh sự tương tác văn hóa, tín ngưỡng và lịch sử của dân tộc. Giai đoạn hình thành đầu tiên của tín ngưỡng này bắt nguồn từ thời kỳ Hùng Vương, khi người Việt phát triển tín ngưỡng dựa trên nhận thức vũ trụ và thế giới xung quanh, tạo nên tín ngưỡng thờ mẹ đất, mẹ nước và mẹ rừng núi.

So với các tín ngưỡng thờ mẹ đất, mẹ nước của các dân tộc khác trên thế giới như thờ Gaia của Hy Lạp cổ đại hay thờ Pachamama của vùng Andes, tín ngưỡng thờ Mẫu ở Việt Nam cũng chia sẻ nhiều điểm tương đồng. Giai đoạn tiếp biến và lan rộng của tín ngưỡng thờ Mẫu Tứ phủ chứng kiến sự tiếp xúc với Phật giáo, Đạo giáo và các nền văn hóa khác, khiến cho tín ngưỡng này dần tiếp nhận thêm các yếu tố mới và lan rộng ra các lĩnh vực khác nhau của đời sống tâm linh và văn hóa dân gian.

Hình 9: Ảnh chụp Lễ Rước hội Phủ Dầy đầu Thế kỷ 20

Tín ngưỡng thờ Mẫu Tứ phủ trong thời đại hiện đại vẫn tiếp tục tồn tại và phát triển, dù có sự ảnh hưởng của các yếu tố văn hóa và xã hội mới như công nghiệp hóa, toàn cầu hóa và sự thay đổi trong đời sống đô thị. Tín ngưỡng này, giống như các tín ngưỡng thờ mẫu khác trên thế giới, đang phải đối mặt với thách thức từ sự thay đổi xã hội

và văn hóa hiện đại. Tuy nhiên, mặc dù có sự biến đổi, nhưng tín ngưỡng này vẫn giữ được vai trò quan trọng trong đời sống tâm linh và văn hóa của các cộng đồng.

Luận Văn Group hỗ trợ viết luận văn thạc sĩ, chuyên đề, khóa luận tốt nghiệp, báo cáo thực tập, Assignment, Essay

Zalo/Sdt 0967 538 624/ 0886 091 915 Website: lamluanvan.net

Hình 10: Cụ đồng hầu giá Ông Hoàng Mười tại cung Mẫu, chùa Đại Bái, tỉnh Bắc Giang vào năm 1998

Tổng quan, qua việc so sánh sự thay đổi của tín ngưỡng thờ Mẫu Tứ phủ qua các giai đoạn lịch sử và so sánh với tín ngưỡng của các vùng miền khác, chúng ta có thể thấy được sự đa dạng và sự phong phú trong văn hóa tín ngưỡng của nhân loại, cũng như những giá trị văn hóa và tâm linh mà chúng mang lại cho con người.

Nét đẹp thể hiện trong văn hóa

Tín ngưỡng thờ Mẫu Tứ phủ là một phần quan trọng của văn hóa dân gian Việt Nam, thể hiện sự kính trọng và tôn vinh các vị thần linh cai quản và bảo vệ cuộc sống của con người. Nét đẹp của tín ngưỡng này thể hiện qua việc người Việt gắn kết với thiên nhiên và văn hóa bản địa, thể hiện sự tôn trọng và kính ngưỡng đối với tổ tiên và thế lực siêu nhiên. Tín ngưỡng này không chỉ là một hình thức tín ngưỡng mà còn là biểu hiện của sự đa dạng và sáng tạo trong tín ngưỡng dân gian. Qua việc phụng thờ các Mẫu và các vị thần linh trong Tam phủ và Tứ phủ, người Việt thể hiện lòng thành kính và lòng hiếu hạnh đối với vị mẫu cha và các vị thần bảo hộ. Thực tế lịch sử cho thấy tín ngưỡng thờ Mẫu Tứ phủ không chỉ là một phần không thể thiếu của văn hóa dân gian Việt Nam mà còn là biểu tượng của sự gắn kết và đoàn kết trong cộng đồng. Việc phụng thờ và tôn vinh các Mẫu và các vị thần linh trong Tam phủ và Tứ phủ không chỉ là việc làm tâm linh mà còn là biểu hiện của sự thống nhất và lòng trung thành với truyền thống và bản sắc văn hóa của dân tộc.

Bảo tồn

Tín ngưỡng Tứ Phủ không chỉ là một phần không thể thiếu của di sản văn hóa dân tộc Việt Nam mà còn là nguồn gốc của nhiều giá trị lịch sử và tinh thần sâu sắc. Để bảo tồn và phát huy giá trị của tín ngưỡng này trong xã hội hiện đại, cần có một loạt biện pháp hợp lý và hiệu quả.

Trước hết, việc nghiên cứu và ghi chép là vô cùng quan trọng. Cần tiếp tục nghiên cứu sâu hơn về tín ngưỡng Tứ Phủ, cùng việc ghi chép lại các truyền thống, lễ nghi và câu chuyện dân gian liên quan đến nó. Các tài liệu này không chỉ giúp bảo tồn mà còn giúp truyền đạt giá trị cho thế hệ sau. Ngoài ra, việc bảo vệ và duy trì các di tích và đền đài liên quan đến tín ngưỡng cũng là một phần không thể thiếu. Việc này không chỉ giữ gìn di sản văn hóa mà còn tạo ra không gian linh thiêng và kính trọng đối với tín đồ. Việc tăng cường hoạt động giáo dục và tuyên truyền cũng đóng vai trò quan trọng. Cần thông qua các chương trình giáo dục trong trường học, các hoạt động văn hóa và các sự kiện giao lưu văn hóa để tăng cường nhận thức và quan tâm từ cộng đồng. Ngoài ra, việc phát triển du lịch văn hóa cũng có thể là một cách để giới thiệu và phát huy giá trị của tín ngưỡng Tứ Phủ. Các tour du lịch địa phương, kết hợp với việc hướng dẫn và giải thích về Tứ Phủ, sẽ giúp tăng cường nhận thức và quan tâm từ cộng đồng và du khách. Nhìn chung, Việt Nam cần hỗ trợ và khuyến khích các hoạt động tín ngưỡng liên quan đến Tứ Phủ. Việc tham gia vào các hoạt động này không chỉ giữ cho tín ngưỡng sống động mà còn tạo ra cơ hội giao lưu văn hóa và tinh thần trong cộng đồng.

Tóm lại, việc bảo tồn và phát huy giá trị của tín ngưỡng Tứ Phủ trong xã hội hiện đại đòi hỏi sự kết hợp giữa nghiên cứu, bảo vệ di sản, giáo dục, du lịch văn hóa và hỗ trợ cho các hoạt động tín ngưỡng. Chỉ thông qua những nỗ lực này, tín ngưỡng Tứ Phủ mới có thể tiếp tục tồn tại và phát triển trong lòng của cộng đồng.

PHẦN III: KẾT LUẬN

Tóm lại, tín ngưỡng thờ Mẫu Tứ Phủ là một phần không thể thiếu của văn hóa dân gian Việt Nam, đánh dấu sự kết hợp giữa tín ngưỡng bản địa và tôn giáo, giữa tâm linh và thế tục. Qua các giai đoạn lịch sử, từ nguồn gốc đến quá trình phát triển, tín ngưỡng này đã thể hiện sự đa dạng và sâu sắc của nền văn hóa Việt Nam. Trong xã hội hiện đại, việc bảo tồn tín ngưỡng Tứ Phủ không chỉ là việc duy trì một phần của di sản văn hóa dân tộc mà còn mang ý nghĩa sâu sắc về mặt tinh thần và xã hội. Đối với tôi, tầm quan trọng của

việc này không thể phủ nhận. Thứ nhất, bảo tồn tín ngưỡng Tứ Phủ là việc bảo vệ và tôn trọng những giá trị truyền thống của dân tộc. Đây không chỉ là một phần của quá khứ mà còn là nền tảng cho bản sắc văn hóa và tinh thần của cộng đồng. Việc tiếp tục giữ gìn và phát huy giá trị này giúp tạo ra sự liên kết giữa thế hệ trẻ và truyền thống, đồng thời giữ vững nhận thức về bản thân và danh tính dân tộc. Thứ hai, bảo tồn tín ngưỡng Tứ Phủ còn mang lại lợi ích về mặt tinh thần và tâm linh cho cộng đồng. Những nghi lễ và lễ nghi liên quan đến Tứ Phủ không chỉ là cách để tôn vinh các vị thần linh mà còn là dịp để người dân kết nối với các giá trị cao cả, tìm kiếm sự an ủi và ý nghĩa trong cuộc sống. Đặc biệt, trong bối cảnh xã hội hiện đại với nhịp sống hối hả và căng thẳng, việc này càng trở nên quan trọng hơn bao giờ hết. Cuối cùng, bảo tồn tín ngưỡng Tứ Phủ có thể đóng vai trò quan trọng trong việc tạo ra sự đa dạng văn hóa và thúc đẩy sự đoàn kết trong xã hội. Việc tôn trọng và chia sẻ với nhau về các giá trị tín ngưỡng khác nhau giúp mở rộng tầm nhìn và hiểu biết của mỗi người, từ đó tạo ra một cộng đồng đa dạng và phong phú hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ngô Đức Thịnh (2007), *Đạo Mẫu*, NXB KHXH, Hà Nội
2. Ngô Đức Thịnh (2014), *Lên Đồng hành trình của thần linh và thân phận*, NXB Thế giới, Hà Nội
3. Bảo tàng Hà Nội. (2024). *Tín ngưỡng thờ Mẫu Tam phủ, Tứ phủ trong trưng bày thường xuyên của Bảo tàng Hà Nội*. Truy cập 08/04/2024 từ <https://baotanghanoi.com.vn/tin-tuc-su-kien/tin-nguong-tho-mau-tam-phu-tu-phu-tong-trung-bay-thuong-xuyen-cua-bao-tang-ha-noi-25558>
4. Bùi Quang Thanh. (2017). Sự hình thành tín ngưỡng thờ Mẫu Tam/Tứ phủ và nghi lễ hầu đồng. *Nghiên Cứu Văn Hóa*, 22. Truy cập 08/04/2024 từ http://dlib.huc.edu.vn/bitstream/123456789/8096/1/31.1_p001-006.pdf
5. *Tứ Phủ - Kênh Instagram*. Truy cập 08/04/2024 từ <https://www.instagram.com/fourpalaces.mothergoddess/>